

СОЦІАЛЬНО-ГУМАНІТАРНІ НАУКИ

УДК 379.8(477.73)

Б 72

Бобіна О. В.

кандидат історичних наук, доцент кафедри соціально-гуманітарних дисциплін,
директор Навчально-наукового гуманітарного інституту Національного
університету кораблебудування імені адмірала Макарова (Україна, Миколаїв),
oleg.bobina@nuos.edu.ua

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ КОРАБЛЕБУДУВАННЯ: ВІДПОЧИНОК І ДОЗВІЛЛЯ СТУДЕНТІВ І ВИКЛАДАЧІВ

НУК – не лише цент освіти в місті і в області. Феномен вищого навчального закладу полягає і в продукуванні творчості і культури поза навчальною і науковою діяльністю. НУК завжди був таким центром. Автор висвітлює основні форми і результати студентського життя в історії університету.

Ключові слова: відпочинок, дозвілля, молодь, «НКИ», історія.

Національний університет кораблебудування, з початку свого заснування (1902), виконував не лише завдання передачі знань і підготовки кваліфікованих спеціалістів. Навчальний заклад поступово, став центром культурного і громадського життя, навколо якого об'єднувались не лише студенти, але і всі миколаївці. Так формувався феномен «НКИ – місто – культура». Характерними рисами цього феномену були більша свобода самовираження, більша свобода думки і дій, менша формалізованість, більша відкритість у сприйнятті нового. «Технарі» були і залишаються менше скуті ланцюгами ідеальних та ідейних стереотипів і поблажливо ставляться до жорстких формальних процедур. Все це вносило особливу атмосферу в культурне і громадське життя міста, зокрема з другій половині 60-х рр. – початку 80-х років ХХ ст.

На жаль, ми небагато знаємо про культурне життя молодого навчального закладу на початок ХХ ст. Студенти середнього-механічного технічного

училища приймали активну участь в молодіжних вечорах які стали досить поширені в кінці першого десятиліття XX ст. Зазвичай, такі собі «дискотеки» початку XX ст. носили благородну мету: збір коштів для бідних студентів. Миколаївські газети цієї пори регулярно друкують оголошення про такі заходи. Білети коштували недорого. Тому такі зібрання молоді, студентів і старших школярів були дуже популярні. Знаємо, що студенти проводили виставки своїх робіт. Знаємо, що студенти два-три рази на рік їздили на екскурсії до Катеринослава, Одеси, Харкова. Знаємо, що учні середнього механіко-технічного училища прийняли участь в революції 1905 р. закидавши поліцейських стільцями. Справа набула розголосу і училище закрили на декілька днів.

Роки революцій, війн, громадянської війни стали важким випробуванням для студентів і викладачів. Під час першого голоду в Україні в 1921–1923 рр. кількість студентів різко зменшилось. Але вже в 1924 р. був створений перший студентський духовий оркестр. В другій половині 20-х рр., незважаючи на негаразди, студентське життя поступово налагоджується. Головними розвагами для молоді стають художня самодіяльність, кіно, танцювальні вечори. Важливою стає масова спортивно-військова підготовка. Всі 30-ті рр. СРСР готувалися до війни. Спорт став складовою частиною підготовки молоді до війни. Кожен рік студенти приймали участь в спортивних парадах, з елементами художньої гімнастики і масових вправ, під час першотравневих демонстрацій і листопадових парадів. З тих часів залишився цікавий фотоальбом який передає атмосферу часу (Отчет о физкультурном выступлении 1-го мая 1936 г. URL: <https://drive.google.com/drive/folders/1-pQ0hi2wFI-dMWKW3D4X-3vbXZFAI2GC?usp=sharing> (дата звернення 25.10.2019)).

Під час германсько-радянської війни 1941–1945 рр. інститут евакуювали в м. Пржевальськ (місто Каракол, Киргизстан). За звітами про роботу інституту в цей час, в гуртожитку працювали хоровий і драматичний гуртки, виступав студентський джаз-оркестр, виходили стінні газети. Не знаємо як насправді, але в звіті написано. Нерідко студенти виступали перед місцевими мешканцями. А

літературний гурток, що об'єднав шістьох інститутських поетів випустив збірку віршів «Вітрило». Студенти виступали як лектори. За часи евакуації прочитано 203 доповіді на підприємствах міста і в військових частинах.

В вересні-жовтні 1944 р. інститут повернувся із евакуації до Миколаєва. До кінця 1947 р. навчальні корпуси були в цілому відновленні. Життя входило в складне, небагате, але зрозуміле русло. Культурний відпочинок набував традиційних форм. Кожен тиждень – в п'ятницю і суботу, в гуртожитку по вул. Радісній проводились танці. Вони починались не дуже пізнього вечора і закінчувались під ранок. Цікавим стало відвідування кінотеатрів. В 40-50-ті рр. демонструвались трофейні-германські і союзницькі, американські фільми. В кінці 50-х рр., в атмосфері «відлиги», після репресивних 30-40-х рр. відбувається «розкріпачення» студентства. Ця студентська енергія спрямовується в розвиток художньої самодіяльності. З цих років стають звичайними студентські вечори відпочинку, які готувались на курсах і факультетах. Очолювали «культурно-масову роботу» (радянський термін який охоплює всю позанавчальну діяльність студентів в СРСР, іноді використовується і в ХХІ ст.) комітет комсомолу (Комуністичний союз молоді – молодіжна організація при комуністичній партії Радянського Союзу) і культурно-масова комісія інституту. Масовий відпочинок, дозвілля, позааудиторне життя стали цікавішими і «високотехнологічними». П'ятикурсники використовували на своїх вечорах кіноустановки і світлотехніку. В кінці 50-х рр. були зняті перші кінофільми. Сюжети – із життя студентів: робота в колгоспі (колективне господарство), спортивний палаточний табір «NKI» (НУК) в Очакові та ін. Класичними формами дозвілля залишаються кіно і танці. Навесні, влітку і восени танці на відкритих майданчиках ставали дуже популярні. В 50-60-ті рр. такими відкритими майданчиками був простір біля храму Богородиці, на перехресті вулиць Лягіна і Плехановської (нині Потьомкінська). Храм Богородиці, один з найстаріших в Миколаєві, був будинком відпочинку офіцерів радянської армії. На весні, влітку, восени на майданчику грала музика і кликала на танці. Студенти випивали склянку сухого вина із бочки, що стояла на разі вулиці Радянської

(нині Соборна) і Плехановської (нині Потьомкінська). Склянка сухого вина з Радсаду коштувала 14 коп. Після цього намагались перелазити через металеву огорожу щоб не платити за квиток на танці. З кінця 50-х рр. – початку 60-х рр. поширюються «нові» танці – рок-н-рол, шейк, твіст. З кінця 50-х рр. – початку 60-х рр. – і початок 70-х рр. поширюється такий культурний феномен як авторська пісня. Серед кумирів того часу В. Висоцький, Ю. Окуджава та ін. Студенти перекладають вірші на музику. Саме в цей час з'являється т. зв. студентська пісня.

Студентські вірші друкує газета «Кораблебудівник» (виходила руською мовою – «Кораблестроитель»). Першим редактором був М. А. Мунтян, в майбутньому, кандидат економічних наук, доцент кафедри політичної економії. До складу редакції входили відомі викладачі, журналісти, студенти. Газета залишалась засобом масової, активної комунікації до початку 2000-х років. З цього часу «Кораблебудівник» починає входити в е-вигляді і активно використовується в агітаційній і профорієнтаційній роботі.

Після будівництва нового корпусу (проспект Леніна – нині проспект Центральний) «NKI» (НУК) і відкриття нової актової зали в житті студентів-корабелів починається новий етап. Ця актова зала була, на той час, єдиним, новим, сучасним таким собі концерт-холлом в центрі Миколаєва. Всі хотіли там виступати, всі хотіли побувати у якості глядачів. І саме з цього часу «NKI» стає центром об'єднання молоді міста. Студенти проводять вечори на які збирається молодь з усього міста. Родзинкою вечорів стають виступи молодіжних вокально-інструментальних ансамблів (ВІА, так називались молодіжні колективи, які грали і співали). З 1966 р. починає активно працювати клуб викладачів і студентів «Корабел». В клубі діють театр мініатюр, жіночий вокальний ансамбль, танцювальний ансамбль. Відновили діяльність вокальний квартет і інструментальний ансамбль. Ректор «NKI» В. А. Степанов підтримував студентську самодіяльність. В 1971 р. «NKI» проводить фестиваль студентської естради «Золоте вітрило», і приймає студентів з кількох республік Радянського Союзу (СРСР). Приїхали студенти із Каунаса (Литва), Душанбе (Таджикистан), Фрунзе (сучасний Бішкек, Киргизстан), Калінінграду (Росія),

Горького (сучасний Нижній Новгород, Росія), Свердловська (сучасний Єкатеринбург, Росія), Ужгород (Україна). В 60-ті рр. відновлюються вечори КВК (Клуб веселих і кмітливих, рус. Клуб веселых и находчивых (КВН)). В 70-ті рр. знову потроху занепадають і відновлюються в кінці 80-х рр. Особливого сторінкою культурного і спортивного життя студентів стали бази відпочинку на березі Чорного моря і Лиману – в Коблево і Очакові. З 1960 р. працює студентський палаточний табір в Очакові. А в 1966 р. з'являються перші студентські палатки в Коблево.

На сімдесяті роки припадає активна діяльність клубу «Корабел». Він стає культурним центром міста. В це десятиліття народжується студентський театр «Діалог», вокально-інструментальний ансамбль «Квітень» (рус. «Апрель»), ансамбль танцю «Юність». Студентські колективи виступають на конкурсах в СРСР і за кордоном. В квітні 1979 р., на базі «НКІ» проводиться міська «Гуморина». В ній приймають участь гості і колективи з Івано-Франківська, Києва, Харкова, Якутську. В 1979 р. в кафе «Блакитні горизонти», (рус. «Голубые дали»), яке розташовувалось в гуртожитку «НКІ» № 2, була відкрита перша в Миколаєві дискотека (назва танцювальних вечорів, закріпилось в 70-ті рр., термін «пішов» на початку 2000-х рр.) «Гаудеамус». Художнім керівником дискотеки був О. Щеглов – викладач вищої математики. Продовжує свій розвиток студентський клуб «Корабел». Він вже об'єднує театр ляльок, ансамбль гітаристів, ансамбль сучасного танцю, кіноклуб «Експромт», міський студентський клуб самодіяльної пісні.

В 70-80-ті рр. з'являються виставки художніх робіт викладачів і співробітників. Свої роботи виставляли ректор М. М. Александров, Н. Г. Грипич, М. Т. Ковалевський. Наступним кроком культурного розвитку інституту стало створення Музичної вітальні в Головному корпусі МКІ. Музична вітальня стала місцем зустрічей викладачів і студентів з музикальними колективами, виконавцями, цікавими людьми. Невелика, але затишна Музична вітальня стала центром функціонування студентських танцювальних, музичних, співочих колективів. Музична вітальня дарувала

хвилини естетичного задоволення протягом робочого дня до 2014 р. Нині це Центр євроінтеграції.

Важливим етапом культурного розвитку Миколаєва стали регулярні виступи в залі «NKI» на проспекті Леніна (сучасний проспект Центральний) місцевих рок-груп. Самою відомою серед них стала рок-група «Діалог». Вершиною розвитку студентського культурного тренду кінця 80-х рр. – початку 90-х рр. XX ст. стала музична діяльність В. Меладзе і К. Меладзе. Вони починали свій творчий шлях в студентських колективах, в групі «Діалог». А з початку

90-х рр. «проривались» у Москву. Кінець XX ст. був складеним співом в житті і всієї країни і студентів, але культурне, поза навчальне життя продовжувалось. З кінця 80-х рр. в студентських гуртожитках з'явилися т. зв. відеосалони. Їхнє життя було коротким (до другої половини 90-х рр. їх уже не стало), але яскравим. Відео відкривало молоді американські бойовики, диснейвські мультки. Давало перші уроки сексуального розвитку: від еротики до порно.

З 2000-х рр. життя входить в звичайний ритм. З'являються нові проблеми студентського життя, культурна, позанавчальна діяльність набуває нових форм. Активна частина студентів захоплюється грою «Клубу знатоків «Що?», «Де?», «Коли?»». Відтворюється КВН, створюються студентські команди. Відроджуються національні звичаї і обряди. Щороку, в січні, студенти щедрівками і колядками вітають викладачів і співробітників з Різдвом Христовим і Новим роком. До війни Росії проти України, яка почалась в лютому 2014 р., ректор Рижков С. С. спробував започаткувати гарну традицію святкування Нового року і 8 березня в новій, відремонтованій актовій залі Нового корпусу. Але агресія Росії триває і до сьогодні, що не сприяє масовим святкуванням.

2000-і рр. принесли нові можливості в сфері дозвілля. В Миколаєві з'явилися нічні клуби, більярдні зали, боулінг, тематичні (рок-, літ-) кафе. Творча молодь об'єднується поза межами університету. Разом з тим керівники інститутів і факультетів знають своїх музикантів, поетів, співаків, танцюристів. Доброю традицією концерти творчої молоді на святкуваннях днів Навчально-

наукового гуманітарного інституту. Великими концертами відзначився Гуманітарний інститут на свої ювілейні дати в 2013 р. і 2018 р.

Таким чином творча студентська молодь і викладачі мають гарні умови для свого розвитку в стінах сучасно НУК.

Bobina O. V., *Ph. D. of History, Associate Professor of the Department of Social and Humanitarian Sciences, Director of Educational and Research Institute of Humanities of Admiral Makarov National University of Shipbuilding (Ukraine, Mykolaiv), oleg.bobina@nuos.edu.ua*

National University of Shipbuilding: students and teachers out of study – recreation and leisure

University is not only an education center. The phenomenon of the university is the development of creativity, culture, recreation of youth. NUS (“NKI”) has always been such a center. The author talks the cultural life in the history of the university.

Key words: recreation, leisure, youth, NKI, history.